

Yhdenvertainen koulu -työpaja

OPETTAJAN MATERIAALI
ALAKOULU
KEVÄT 2021

Taustaa

Kiitos, kun olette mukana Yhdenvertainen koulu -työpajassa!

Työpajat ovat osa opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia -ohjelman työryhmän työtä. Kuulemisen tavoitteena on tuottaa Oikeus oppia -ohjelmalle lasten ja nuorten näkemyksiä siitä, kuinka yhdenvertaisuus ja koulutuksellinen tasa-arvo toteutuvat kouluissa ja millaisin toimenpitein suomalaisten lasten ja nuorten tasa-arvoista koulutuspolkua voitaisiin nykyistä paremmin tukea. Lisäksi tavoitteena on, että kuulemisen kautta saadaan luotua hyviä toimintatapoja ja toteutusmalleja ministeriön käyttöön myöhemmissä lasten ja nuorten kuulemisissa hyödynnettäväksi.

Kevään 2021 aikana työpajoja järjestetään noin 20 luokalle ympäri Suomen sekä yksi valtakunnallinen etätyöpaja oppilaskuntien edustajille. Kuulemisesta kootaan raportti, joka luovutetaan opetusministerille syksyllä 2021.

Lisää Oikeus oppia -ohjelmasta: <https://minedu.fi/laatuohjelmat>

Ennen työpajaa

Lämmittelytehtävä

Ennen varsinaista työpajaa luokan on hyvä pohtia teemoja viikon sisällä ennen työpajan alkua, esimerkiksi edellisenä päivänä. Tärkeä näkökulma teemaan on, että on koulun velvollisuus tukea yhdenvertaisuutta ja tavoitteena on kuulla mitä oppilaat toivovat koululta.

Oppilaiden on hyvä tietää, että yhdenvertaisuuslaki suojelee kaikkia syrjinnältä ja epäoikeutetulta kohtelulta. Tähän hyvä johdatus on Hanna Niittymäen ”[Ole oma itsesi ja anna toistenkin olla](#)”-prezi. Voitte keskustella esityksen sisällöstä sekä siitä, mitä koulu voi tehdä sen tukemiseksi että kaikki voisivat olla omia itsejään. (kesto n. 15 min)

Esityksen jälkeen voitte halutessanne tehdä [Tilanteita koulun arjessa -draamaharjoituksen](#) (MLL). Se herättää oppilaat miettimään, millaista syrjintää koulussa voi tapahtua ja mitä asialle voisi tehdä. (kesto 15–45 min.)

Työpajan teemasta kannattaa puhua luokan kanssa etukäteen, jotta esimerkiksi vähemmistöön kuuluvat tai syrjintää kokeneet oppilaat kokevat olonsa turvallisiksi itse työpajassa. Voitte myös käydä läpi turvallisemman tilan periaatteita ja mitä ne juuri teidän luokassanne tarkoittavat. Periaatteet tullaan käymään läpi myös työpajan alussa.
(*Turvallisemman tilan periaatteet liitteenä*)

Muistilista ennen työpajaa

- Suunnittele valmiiksi **luokan jako 3–4 hengen ryhmiin**. Ryhmien on tärkeää olla sellaisia, että jokainen voi kokea voivansa olla oma itsensä ja jakaa ajatuksiaan turvallisesti.
- Varmista, että **jokaiselle oppilaalle on varattu käyttöön älypuhelin/tablettitietokone** työpajaa varten (jos laitteita riittää vain osalle, sovithan järjestelyistä työpajan fasilitaattorin kanssa etukäteen)
- **Monista Ministerillä on asiaa!** -monistetta yksi jokaiselle oppilaalle
- **Monista Yhdenvertaisempi koulu!** -monistetta jokaiselle pienryhmälle **yksi** (eli noin kolmasosa koko oppilasmäärästä) sekä varalle muutama ylimääräinen
- **Tiedota** oppilaille ja vanhemmille, mistä työpajassa on kyse (*valmis teksti liitteenä*)
- Varmista, että luokassa on **toimiva nettiyhteys, tietokone sekä äänen- ja kuvantoistomahdollisuus** fasilitointia varten.
- Varmista, että fasilitaattorin lähettämä **Teams-kutsu** työpajaan on tullut perille (ellei muusta ole sovittu erikseen)

Työpaja

Työpaja koostuu kolmesta osasta:

1. Johdanto ja käsitteiden määrittely
 - Sanojen etsiminen (moniste)
 - Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo: mitä tulee mieleen
2. Oman koulun ja ihannetilanteiden pohtiminen
 - Väitteisiin vastaaminen omasta koulusta, ihannekoulun ideointi Padletille
3. Kehittämisen ideointi
 - “Tähtitehtävä”: pienryhmät valitsevat kukin yhden ongelman viidestä vaihtoehdosta ja miettivät ratkaisuja siihen (moniste)

Työpajoissa tullaan keräämään näkemyksiä yleisellä tasolla, mutta vastaukset voivat olla myös hyvin henkilökohtaisia jos oppilas niin haluaa. On tärkeää, että kaikilla oppilailla on turvallinen olo puhua näistä teemoista kouluympäristössä. Etäfasilitoitu työpaja sisältää ryhmätöitä, joissa keskustellaan yhdessä, sekä anonyymeja yksilötehtäviä. Opettajana roolisi on huolehtia työrauhasta, turvallisemman tilan periaatteiden toteutumisesta ja siitä, että oppilaat noudattavat ohjeita (esimerkiksi ottavat kuvan monistepohjasta niin pyydettyäessä). Fasilitaattori ohjeistaa tehtävät ja vastaa tarvittaessa sisällöllisiin kysymyksiin.

Työpajan jälkeen

Työpajan purku

Oppilaiden täyttämät monisteet, joita oppilaat eivät itse kuvanneet, pyydämme kuvaamaan tai skannaamaan ja lähettämään fasilitaattorille sähköpostitse.

Yhdenvertaisuus on ajatuksia herättävä aihe. Siksi on tärkeää tarjota oppilaille mahdollisuus purkukeskusteluun omassa, tutussa ryhmässä työpajan jälkeen. Keskustelu kannattaa käydä pian työpajan jälkeen, esimerkiksi seuraavana päivänä.

Kysymyksiä hyödynnettäväksi:

- Miltä työpajaan osallistuminen tuntui?
 - Mitä ajatuksia se herätti?
 - Mitä oivalluksia saitte työpajan aikana tai sen jälkeen?
 - Mikä jäi mietityttämään?
 - Mitä kysymyksiä heräsi?
 - Nousiko esiin asioita, mitä omassa koulussa pitäisi mielestänne muuttaa?
- Jos, mitä pitäisi tehdä, kuka voisi tehdä asialle jotain: opettaja, rehtori, oppilaskunnan hallitus? Milloin ja miten?

Työpajan tulokset

Oman luokan tuloksista on mahdollista saada koonti työpajan fasilitaattorilta. Kuulemisen tulokset kootaan raporttiin, joka julkaistaan syksyllä 2021. Raportista ei voi tunnistaa yksittäistä vastaajaa, koulua tai luokkaa.

Fasilitaattorit

Kaikkiin työpajaan liittyviin kysymyksiin vastaa työpajan fasilitaattori.
Työpajojen suunnittelu ja fasilitointi:

Matleena Kosonen Holdgaard
asiantuntija, lasten ja nuorten osallistaminen ja kuuleminen
Kehittämiskeskus Opinkirjo
050 51 50 053
matleena.kosonen at opinkirjo.fi
<https://www.opinkirjo.fi/>

Reija Arnberg
Palvelumuotoilija
Nuorten Akatemia
050 55 11 239
reija.arnberg at nuortenakatemia.fi
<https://www.nuortenakatemia.fi/>

Luettavaa

Bernelius, Venla; Huilla, Heidi (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162857>

Jylhä, Annakatriina (2015). Yhdenvertaisuus koulussa – Opas rasismien ehkäisyyn. Osa 1: Teoria. Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry.
<https://monikulttuuriyhdistys.fi/wp-content/uploads/2019/06/Yhdenvertaisuus-koulussa-1-teoria.pdf>

Jääskeläinen, Liisa ym. (2015). Tasa-arvotyö on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2015:5. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji_0.pdf

Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus – Opitaan yhdessä! Opas opettajille (2016). Seta ry.
<https://seta.fi/tue/opas-opettajille/>

NUORTEN
AKATEMIA

OPINKIRJO
KEHITTÄMISKESKUS